

TOIMINTA-
SUUNNITELMA

2023

Labore

EST 1971

SISÄLTÖ

LABOREN TARINA	3
JOHTAJAN KATSAUS	4
TOIMINNAN PÄÄLINJAT	5
TOHTORIHAUTOMO	6
TUTKIMUSLOHKOT	7
TYÖMARKKINALOHKO	8
JULKISEN TALOUDEN LOHKO	10
MAKROTALOUS, ENNUSTE JA TALOUSKEHITYKSEN SEURANTA	12
VIESTINTÄ JA TUKIPALVELUT	14
TALOUS & YHTEISKUNTA -LEHTI	16
M&A-PODCAST	17

Laboren tarina

Moninaisten vaatimusten ja muutosten ristipaineessa, informaation hyökyäallon alla ihminen on usein voimaton ja eksyksissä. Informaatiota on tarjolla ähkyksi asti. Sen sijaan luotettavasta tiedosta ja syvällisistä näkemyksistä on pulaa.

Silloin kuvaan astumme me. Teemme tieteellisesti korkeatasoista ja ajankohtaista tutkimusta, joka tähtää ihmisten hyvinvointiin. Etsimme ne olennaiset aiheet, näkökulmat ja muuttujat, jotka tekevät yhteiskunnastamme tasa-arvoisemman paikan asua, elää ja yrittää. Uskomme oikeudenmukaiseen siirtymään. Suuressakin murroksessa yhteiskunnan pitää huolehtia heikoimmistaan. Taloustieteellisellä tutkimustiedolla voi todellakin parantaa maailmaa ja se tapahtuu yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

Erehtymättömiä emme ole, tarvittaessa olemme itsemme kriitikko. Kiihkeässä yhteiskunnallisessa keskustelussa emme pelkää mennä väliin rakentamaan keskinäistä ymmärrystä ja kompromisseja – tutkimustiedolla argumentoiden. Emme räksytä emmekä puhu ohi vaan vastaamme aina asiallisesti ja selkeästi. Tutkimuksen arvo nousee, kun sen tulokset ymmärretään laajasti.

Kuva: StockSnap, Pixabay

Toimintasuunnitelma 2023

Laboren toimintatapoja on uudistettu ja toiminnan linjoja tarkistettu. Meillä on nyt hyvä alkuvauhti ja uudet kehitysurat vuoden 2023 toiminnalle. Edelleen pidämme huolta siitä, että henkilökunnalla on Laboressa hyvä tehdä työtä ja edellytykset tutkia sekä yhteiskunnallisesti tärkeitä että tieteellisesti kiehtovia kysymyksiä.

Vaalimme aktiivisesti ja itsepäisesti kaikilla tasoilla tutkimustoimintamme riippumattomuutta eli rehellisyyttä, koskemattomuutta ja moraalista selkärankaa. Ilman sitä työemme ei ole mielekäästä eikä sillä ole lopulta vaikuttavuuttaakaan. Siksi kyseenalaistajilta peräämme perustelut. Toimintaamme tukevat edelleen SAK ja STTK taustayhteisönä, joka hyvin ymmärtää tutkimuksen taloudelliset ja muut rajaehdot. Hallituksella on uusi puheenjohtaja, Jyrki Konola, jonka kanssa yhteistyö on käynnistynyt erinomaisesti. Viisas esihenkilö on johtajalle arvokas voimavara, josta olen kiitollinen.

Laboren painopisteet ovat kysymyksissä, jotka ovat tärkeitä ja joihin vastaamisessa meillä on erityiset vahvuudet. Tutkimme koulutuksen vaikutuksia monipuolisesti ja tieteellisesti laadukkaasti eri koulutusasteil-

la. Tässä emme rajoitu pelkästään palkka- ja työllisyysvaikutuksiin, vaan tarkasteluissamme on mukana myös muun muassa vaikutukset mielenterveyteen, eli hyvinvointi on tässäkin meidän perimmäinen kiinnostuksemme kohde.

Viime vuonna aloitettu yksilöaineistoihin pohjautuva palkkatutkimusohjelma kytkeytyy luontevasti koulutustutkimukseemme, mutta samalla syventää tietämystämme suomalaisten työmarkkinoiden toiminnasta ja palkoista eri palkansaajaryhmissä. On käynyt selväksi, että tällaisen tietämyksen syventämiselle on Suomessa entistä polttavampi tarve. Taloustieteen peliteoria opettaa, että järkeviin työmarkkinasopimuksiin on helpompi päästä, kun osapuolilla on yhteinen, laaja ja tarkka tietopohja asiaan liittyvistä tekijöistä. Tuo pohja on viime vuosien aikana hapertunut, mutta Labore tekee oman osansa vahingon korjaamiseksi.

Kuten tunnettua, reaali-palkkojen kasvu nojautuu lopulta työn tuottavuuden kasvuun. Sen lähteisiin pureudutaan tänä vuonna käynnistytvässä, Palkansaajasäätiön rahoittamassa kolmivuotisessa tutkimusohjelmassa, jossa tutkitaan innovaatioiden tekijöitä ja seurouksia useasta näkökulmasta.

Akavan lähdön aiheuttama taloudellinen ahdinko on Laboressa saatu jo melko hyvin korjattua. Mutta tilanne on edelleen haastava. Laboren tutkimusjohtajalta, tutkimusohjaajilta ja tutkijoilta vaaditaan edelleen paljon sinnikkyyttä ja osaamista sekä ripaus onnea, että laitoksemme ennuste- ja tutkimustoiminnan taloudelliset edellytykset saavat riittävää vahvistusta ulkoisesta rahoituksesta.

Vankempi perusrahoitus loisi edellytykset vielä kärsivällisemmälle ja kunnianhimoisemmalle tutkimustoiminnalle. Rahoitushakemuksiin käytettyä aikaa voitaisiin siirtää tutkimukseen ja tutkimustiedon levittämiseen taustayhteisölle sekä suurelle yleisölle. Myöskään tutkimuskysymyksen suunnat eivät heittelisi liiaksi ulkoisen rahoituksen ohjaamiin suuntiin.

Tämän ja tulevien vuosien tärkeimpiä tavoitteitamme on etsiä keinoja, joilla vahvistamme taloudellisia edellytyksiä tieteellisesti kunnianhimoiseen tutkimukseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiseen.

MIKA MALIRANTA
johtaja

Labore

Toiminnan päälinjat

Tänä vuonna jatkamme laadukasta, soveltaa tutkimustyötämme, jossa yhdistyvät akateeminen kunnianhimo ja tarve tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi. Tutkimme pääsääntöisesti empiirisiin, taloustieteen eturintaman käyttämin menetelmin työmarkkinoiden, julkisen talouden ja makrotalouden aiheita. Laadun varmistamiseksi pyrimme julkaisemaan tutkimustemme tuloksia vertaisarvioituissa tieteellisissä aikakauskirjoissa.

Vaikka tutkimuksen peruspilarit säilyvät ennallaan, on toimintaan tullut viime vuosina myös uutta pöhinää. Tutkijakunnassa tapahtuneen nuorennusleikkauksen lisäksi toimintamme on monipuolistunut uudenlaisten tutkimushankkeiden kautta, joissa tutkijat pääsevät lähelle yhteiskunnan ruohonjuuritason toimintaa ja päätöksentekoa. Hyvinä esimerkkeinä näistä hankkeista ovat vuonna 2020 toteutettu ulkomaalaistaustaisten työmarkkina-aseman kohentamiseen tähdännyt Helsingin kaupungin anonyymien rekrytoinnin kokeilu sekä loppuvuonna 2022 käynnistynyt Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) hanke, jossa vähän kouluttautuneita työntekijöitä pyritään houkuttelemaan jatkuvan oppimisen piiriin eri

keinoin. Tutkijat ovat olleet näissä hankkeissa yhteistyökumppaneina niiden suunnittelu- vaiheesta lähtien varmistamassa, että kokeilut tuottavat tieteellisesti laadukasta tietoa toimien vaikuttavuudesta. Tällaiset sekä akateemista tutkimusta että käytännön sovellusten kehittämistä palvelevat hankkeet tulevat todennäköisesti jatkossa olemaan entistä merkittävämmässä roolissa.

Perinteisemmällä mikro- ja makrotaloudellisia aineistoja hyödyntävällä arviointitutkimuksella on luonnollisesti edelleen vahva jalansija toiminnassamme. Myös tällä saralla kehityksen tahti on viime vuosina kiihtynyt uusien, aiempaa monipuolisempien ja ajantasaisempien aineistojen tultua tutkijoiden saataville. Uusissa arviointihankkeissa pysymme seuraamaan esimerkiksi yksilöiden työmarkkinatulemien kehitystä tulorekisterin avulla muutaman kuukauden viiveellä, kun aiemmin tällaiset tarkastelut edellyttivät vuosia kestävästä Tilastokeskuksen aineistopäivitysten odottelua. Tutkimuksen dataintensiivisyyden varjopuolena ovat laitoksen viime aikoina kasvaneet aineistokustannukset, joiden kattamiseksi joudumme pohtimaan uusia rahoituslähteitä.

Tutkimustoiminnassa ulkopuolisen rahoituksen rooli ylipäätään on korostunut viime vuosina, ja toteutettavien hankkeiden sisältöä ohjaa osaltaan muun muassa Suomen Akatemian ja valtioneuvoston kanslian kilpailtujen tutkimusrahoitushakujen rahoituspäätökset. Pitkäjänteisyyttä tutkimukseen tuovat sekä Laboren taustayhteisöjen arvokas tuki että jo varmistuneet monivuotiset hankerahoitukset. Vuonna 2021 käynnistyneessä Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa SustAgeable-hankkeessa tutkijamme osallistuvat taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävään kehitykseen tähtäävään hyvinvoinnin jakautumisen ja työurien tutkimukseen. Viime vuonna käynnistyi lisäksi Palkansaajasäätiön rahoittama kolmivuotinen Innovaatiot ja kasvu -hanke, jonka tarkoituksena on tuottaa monipuolista ja tieteellisesti korkeatasoista tietoa Suomen talouskasvun ajureista. Hankkeeseen kytkeytyy läheisesti myös meillä tehtävä koulutuksen taloustieteen tutkimus, joka on viime vuosina noussut yhdeksi merkittävimmistä vahvuusalueistamme.

TUOMO SUHONEN

tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

Labore

Tohtorihautomo

Labore osallistuu kokoonsa nähden suurella roolilla kansalliseen taloustieteen tutkijakoulutukseen jatkamalla tohtorihautomon toimintaa, jota Palkansaajasäätiö osittain rahoittaa. Vuonna 2023 tohtorihautomosamme väitöskirjatutkimuksen parissa työskentelee neljä jatko-opiskelijaa. Tohtorihautomossa tavoitteenamme on kannustaa jatko-opiskelijoita suuntautumaan soveltavan taloustieteen niille aloille, joita laitoksessa tutkitaan.

TUOMO SUHONEN
tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

TOHTORIHAUTOMOSSA VÄITÖSKIRJAA
TÄLLÄ HETKELLÄ VALMISTELEVAT

AAPO STENHAMMAR
Työmarkkinat

SAMI JYSMÄ
Julkinen talous

SANNI KIVIHOLMA
Julkinen talous

OUTI JURVANEN
Makro- ja toimialatutkimus

Tutkimuslohkot

TYÖMARKKINAT

Työmarkkinoiden tutkimuksella on keskeinen asema tutkimuslaitoksemme toiminnassa. Teemme palkansaajien ja poliittisen päätöksen kannalta merkityksellisiä tutkimushankkeita. Tutkimuksen ohella tavoitteenamme on tutkimuksen ratkaisukeskeisyys ja vuorovaikutus tiedon hyödyntäjien kanssa. Empiirisissä tutkimuksissa hyödynnämme pitkälti erilaisia mikroaineistoja.

TUOMO SUHONEN

tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

JULKINEN TALOUS

Julkistaloustieteessä tutkitaan julkista politiikkaa tehokkuuden ja tulonjaon näkökulmasta. Tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon ihmisten käyttäytymisen muutokset uudistuksia tehtäessä. Tulonjaolla tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon se, että euro pienituloiselle on tärkeämpi kuin euro suurituloiselle.

HANNU KARHUNEN

tutkimusohjaaja

MAKRO- JA TOIMIALATUTKIMUS

Makrotaloustieteellisen ja talouspolitiikan tutkimuksen ohella makrotalouden lohko johtaa Laboren talousennusteen laadintaa ja laatii toimialakohtaisia selvityksiä. Osallistumme myös talouspoliittiseen keskusteluun ja arvioimme kriittisesti talouspoliittisessa päätöksenteossa hyödynnettyjen laskelmien menetelmällistä perustaa.

ILKKA KIEMA

tutkimusohjaaja, vt. ennustepäällikkö

Työmarkkinalohko

Työmarkkinatutkimuksen loholla toimintavuoden hankkeissa keskeisessä roolissa ovat Suomen työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmän toiminta ja niihin liittyvien politiikkatoimien vaikutukset. Toimintavuonna päättyy yliopistojen opiskelijavalintojen kehittämistä tukeva tutkimushanke sekä Euroopan Unionin rahoittama BFORE: Bargaining for Equality -hanke, jossa tarkastellaan Euroopan maiden työehtosopimusjärjestelmiä ja niiden yhteyttä taloudelliseen eriarvoisuuteen. Lohkollamme tutkitaan myös muun muassa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia ja polarisaatiota, korkeakoulutuksen alueellisia vaikutuksia ja kehitystaloustieteen kysymyksiä.

YLIOPISTOJEN OPISKELIJAVALINTOJEN KEHITTÄMINEN

Yliopistojen opiskelijavalintoja on viime vuosina uudistettu aiempaa keskitetymppään ja sekä hakijoiden että yliopistojen näkökulmasta kustannustehokkaampaan suuntaan. Koulutusalojen sisällä yliopistojen yhteisvalinnat ja yhteiset valintakokeet ovat yleistyneet, va-

lintakokeita on kehitetty aiempaa vähemmän ennakoivalmentautumista edellyttäviksi, ja todistusvalinnasta on tehty keskeinen yliopistoon sisäänpääsyn väylä. Opiskelijavalintauudistus on herättänyt monissa huolta lukio-opintojen kuormittavuuden lisääntymisestä ja yleissivistävyyden rapautumisesta. Myös todistusvalinnan pisteytysmalli on saanut osakseen kritiikkiä.

Opiskelijavalintojen kehittämistarpeisiin vastatakseen yliopistot käynnistivät vuonna 2022 hankkeen, jonka pyrkimyksenä on muokata keskeisiä valintaväyliä, todistus- ja valintakoevalintaa, edelleen selkeämmiksi ja vähemmän kuormittaviksi hakijoiden ja yliopistojen kannalta. Kehittämistyön tutkimusperustaisuuden varmistamiseksi hankkeen alkuvaiheessa tuotamme yhdessä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) ja Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otuksen kanssa hanketta varten tietoa eri valintamenettelyiden vaikutuksista ja toimivuudesta. Tutkimus jakautuu kahteen erilliseen hankkeeseen, joista ensimmäinen keskittyy todistusvalintaan ja toinen valintakoevalintaan.

Laboren tutkijat **Tuomo Suhonen, Tiina Kuuppelomäki** ja **Jani-Petteri Ollikainen** teke-

vät hankkeessa analyysijä Opetushallituksen ja Tilastokeskuksen laajoilla rekisteriaineistoilla. Laboren osuudessa tarkastelemme, millaisia muutoksia viime vuosina on tapahtunut lukio-opiskelijoiden opintojen kulussa ja ainevalinnoissa. Tutkimme myös ylioppilaskirjoitustulosten yhteyttä lukiolaisten mahdollisuuksiin tulla valituksi eri yliopisto-ohjelmiin. Olemme kiinnostuneita selvittämään, millainen yhteys valintakoemenestyksellä on yliopisto-opiskelijoiden opintomenestykseen, ja miten yliopistojen yhteisvalinnat ovat vaikuttaneet sisään otetun opiskelija-aineksen laatuun.

Todistusvalinta- ja valintakoevalinta-hankkeet valmistuvat kevään 2023 aikana, ja niiden tuloksia julkaistaan kahdessa erillisessä loppuraportissa.

KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET ALUEELLISILLA TYÖMARKKINOILLA

Koronapandemian taloudelliset ja terveydelliset vaikutukset jakaantuivat eri tavoin Suomen eri alueille. Korona levisi nopeimmin tiheään asutulla pääkaupunkiseudulla. Ihmisten vetäytyminen kotiin etätöihin iski

erityisesti kaupunkien keskustojen palvelu-yrityksiin, ja Lapin talous kärsi voimakkaasti kansainvälisen matkailijavirran tyrehtymisestä. Alueellisia eroja oli myös osin aluehallintovirastojen ja kuntien vastuulla olleissa rajoitustoimissa. Hankkeen tavoitteena on selvittää, mitkä tekijät selittävät pandemian vaikutuksia alueellisilla työmarkkinoilla.

Hankkeen keskeisinä aineistoina käytämme Tilastokeskuksen koko väestön ja yrityskannan kattavia tutkimusaineistoja sekä Verohallinnon tulorekisteriin perustuvaa, jatkuvasti päivittyvää aineistoa suomalaisen kuukausituloista vuodesta 2019 alkaen. Hankkeen kahdesta osasta ensimmäisessä tarkastelemme etätönnön yleistymiseen liittyvän shokin vaikutusta alueellisiin tulo- ja työllisyyseroihin. Suomalaiset aineistot mahdollistavat aiheen monipuolisen tarkastelun: yksilöiden ja yritysten tarkkojen sijaintitietojen avulla shokkia voidaan mitata verraten tarkasti, ja tulorekisterin avulla sen vaikutuksia voidaan jo arvioida 1–3 vuoden aikajänteellä.

Toisessa osassa tutkimme, miten rajoitusten ja -suositusten kiristäminen tai löysentäminen vaikuttavat ihmisten tuloihin ja työllisyyteen talouden eri sektoreilla. Ulkomaisten tutkimusten mukaan rajoitustoimet selittävät vain pienen osan pandemian talousvaikutuksista, mutta näyttö koskee lähinnä kriisin alun vaikutuksia. Hankkeessa laajennamme tutkimusryhmän aiempaa analyysiä katta-

maan rajoitusten ja suositusten muutosten vaikutuksia läpi pandemian sekä voimakkuudeltaan ja kohteeltaan erilaisia toimenpiteitä. Tarkastelussa hyödynnämme alueellista vaihtelua ajoituksessa ja voimakkuudessa, ja koe- ja vertailuryhmien vertailukelpoisuutta parannetaan otoksen alueellisen rajaamisen ja tilastollisen kaltaistamisen avulla.

Keväällä 2023 käynnistyvän hankkeen toteuttavat lohkon tutkijat **Tuomo Suhonen, Merja Kauhanen** ja **Eetu Isotalo** yhdessä Etlaan siirtyneen **Sakari Lähdemäen** kanssa.

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN SUOMEEN

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kestävyys ja talouskasvu edellyttävät väestönkasvua. Monet alat kärsivät jo nyt työvoimapulasta ja tilanteen arvioidaan muuttuvan entistä kriittisemmäksi tulevaisuudessa suurten ikäluokkien ikääntyessä edelleen. Suomalaisen väestön määrä ei kasva ilman positiivista nettomuuttoa, jolloin osajien virta kohti Suomea sekä heidän pysyvyytensä ovat avainasemassa tilanteen ratkaisemisessa. Maahanmuuttajien nopea työllistyminen onkin keskeistä, jotta jo maahan muuttanut työvoima integroituu tehokkaasti ja pysyvästi yhteiskuntaan. Näin ollen tutkimuksemme tarkoituksena on ymmärtää paremmin niitä tekijöitä, vaikuttimia ja olo-

suhteita taloudellisen ja sosiaalisen integroitumisen taustalla.

Tutkimuksessa arvioimme sitä, miten maahanmuuttajien havaittavissa olevat taustatekijät ja ominaisuudet kuten sukupuoli, asuinpaikka, lähtömaa, maahantulovuosi ja oleskelun kesto Suomessa vaikuttavat heidän elämäänsä ja asemaan työmarkkinoilla pitkällä aikavälillä. Tutkimme ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien lasten maahanmuuttoajan pitkittäisvaikutuksia heidän työmarkkina-asemaansa aikuisena. Selvittämme maassa oleskelun keston vaikutuksia pyrkien ymmärtämään muun muassa sitä, kuinka nopeasti yksilön sosioekonominen asema lähenee kantaväestöä eri maahanmuuttajaryhmissä. Tässä osassa teemme myös kuvailevaa tilastollista pitkittäisanalyysiä maahanmuuttajien työmarkkinatulemistä 1980-luvulta nykypäivään. Tarkoituksenamme on myös kartoittaa vuoden 2016 perheen yhdistämisuudistuksen yhteyttä maahanmuuttoon, muuttajien lähtömaahan, perherakenteeseen ja kouluttautuneisuuteen.

Hankkeen osuuden toteutuksesta vastaavat lohkon tutkijat **Tuomo Suhonen, Milla Nyyssölä, Lauro Carnicelli** ja **Merja Kauhanen**. Hanke alkaa keväällä 2023.

TUOMO SUHONEN
tutkimusjohtaja, tutkimusohjaaja

Labore

Julkisen talouden lohko

Käynnistämme uusia avauksia mielenkiintoisista tutkimusteemoista. Näitä ovat mm. korkeakouluopiskelijoiden työssäkäyntiä tutkiva VN TEAS -hanke, ammatillisen koulutuksen reformin vaikutuksia tutkiva hanke, saatavuusharkintaa käsittelevä hanke sekä koulutuksessa aliedustettujen ryhmien aktivointiin keskittyvä kokeellisen tutkimuksen hanke.

Uusien avauksien lisäksi lohkon tutkijat jatkavat olemassa olevia hankkeita. **Ohto Kanninen** ja **Hannu Karhunen** jatkavat yhdessä Etlan **Terhi Maczulskijin**, VATT:n **Terhi Ravaskan** ja HY:n **Ossi Tahvosen** kanssa tutkimustaan ulosottojärjestelmästä. **Toni Juuti**, **Ohto Kanninen**, VATT:n **Terhi Ravaska** ja Aalto yo:n **Saara Haikonen** jatkavat DINA-hankkeessa standardoitujen tulo- ja varallisuuseromittareiden kehittämistä osana laajempaa SustAgeable -hanketta. Samaisessa hankkeessa **Hannu Karhunen** jatkaa kansainvälisiin tutkinto-opiskelijoihin liittyvää tutkimustaan ja **Ohto Kanninen** eläketutkimustaan. **Sami Jysmä** työittää väitöskirjaansa tulevia artikkeleita, jotka käsittelevät mm. työnantajamaksujen yritys- ja

työntekijävaikutuksia yhdessä Tampereen yo:n **Jarkko Harjun** kanssa ja sekä kotitalousvähennystä yhdessä VATT:n **Tuomas Kososen** ja **Aliisa Koiviston** kanssa.

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN REFORMIN PITKÄN AJAN VAIKUTUKSET

Suomessa tiedetään hyvin vähän eri aikoina toteutettujen ammatillisen koulutuksen uudistusten vaikutuksista. **Jani-Petteri Ollikainen** ja **Hannu Karhunen** aloittavat tutkimuksen 1982–1988 toteutetun keskiasteen uudistuksen vaikutuksista, jossa lisättiin yleissivistävien opintojen määrää ammatillisissa opinnoissa ja pidennettiin joidenkin tutkintojen kestoja. Tutkimuksesta tekee erityisen mielenkiintoisen se, että tutkimuksessa voidaan selvittää vaikutusta työmarkkinatulemien lisäksi myös Puolustusvoimien kognitiivista kyvykkyyttä ja persoonallisuutta mittaaviin testeihin. Tämä tarkastelu antaa lisätietoa näiden taitojen kehittymisestä toisen asteen koulutuksessa.

ALAMME SELVITTÄMÄÄN SAATAVUUSHARKINNAN VAIKUTUKSIA

Työvoimapula pakottaa tarkastelemaan työperäisen maahantulon sääntöjä kriittisesti tulevina vuosina. Saatavuusharkinta on eräs elementti, joka voi vaikuttaa merkittävästi työvoiman saatavuuteen, mutta myös laajemmin työmarkkinoiden eri toimijoihin. Hankkeessa hyödynnetään saatavuusharkinnassa tehtyjä alue- ja ammatikohtaisia muutoksia, jotka muuttuvat yli ajan. Tutkijoiden eri alueilta keräämät tiedot yhdistetään monipuolisiin henkilö ja yritystason rekisteritietoihin.

Hankkeen toteutuksesta vastaavat **Ohto Kanninen**, **Hannu Karhunen** ja **Sanni Kiviholma** yhdessä Turun yo:n **Jeremias Niemisen** kanssa. Ensimmäiset tutkimustulokset ovat odotettavissa vuoden 2023 loppupuolella. Tutkimushanke tulee näillä näkymin jakautumaan kahteen tutkimukseen yksilö ja yritystason analyysiksi.

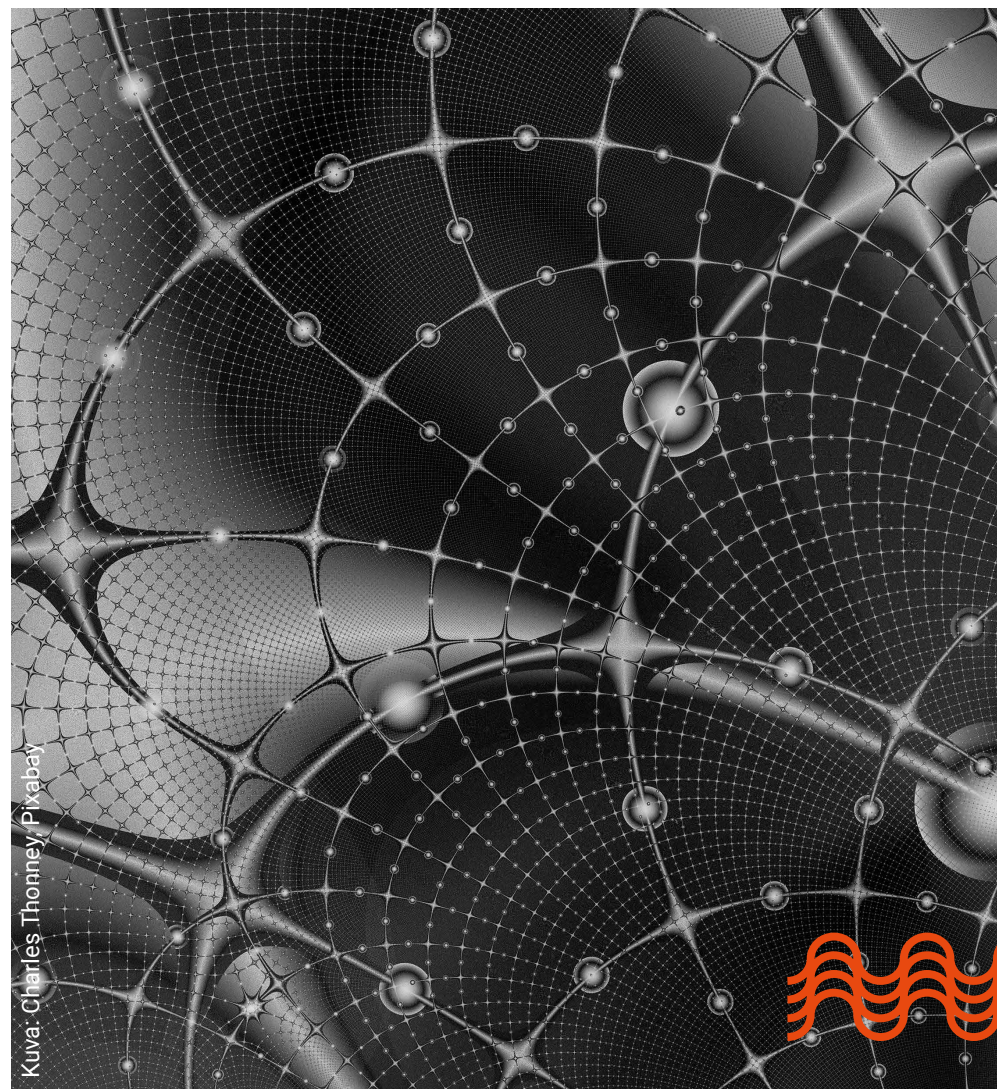

KOKEELLISELLA TUTKIMUKSELLA PYRITÄÄN LÖYTÄMÄÄN VAIKUTTAVIA TOIMENPITEITÄ

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA) valitsi vuonna 2022 Etlan ja Laboren suunnittelemaan ja tutkimaan satunnaistettujen kokeilujen vaikutuksia. Tavoitteena on tuottaa luotettavaa tutkimustietoa siitä, voiko julkinen valta nostaa perusasteen koulutuksen varassa olevien osallistumista koulutukseen ja näin lopulta parantaa henkilöiden työmarkkinamenestystä ja hyvinvointia. Kokeiltavat toimenpiteet koostuvat kahdesta erillisestä osakokonaisuudesta: henkilötasolla tehtävästä informaatiokokeilusta ja alue-tason kokeilusta, jossa palveluntuottaja etsii työpaikoilla koulutukseen osallistujia.

Aihepiiristä tehtävät satunnaiskokeilut ovat laajuudeltaan ja aihepiiriltään ainutlaatuisia jopa kansainvälisesti. Kokeilut käynnistyvät vuoden 2023 alussa ja julkisen talouden lohkolta hankkeeseen osallistuvat **Jani-Petteri Ollikainen** ja **Hannu Karhunen**. Ensimmäisiä alustavia tuloksia informaatiokokeilusta voidaan odottaa loppuvuodesta 2023. Hankkeen loppuraportti valmistuu vuoden 2025 lopussa.

HANNU KARHUNEN
tutkimusohjaaja

Kuva: Charles Thonney, Pixabay

Makrotalous, ennuste ja talouskehityksen seuranta

Makrotaloustieteellisen tutkimuksen ohella makrotaloustieteen lohko johtaa Laboren talousennusteen laadintaa ja laatii toimialakohtaisia selvityksiä sekä toimialaennusteita. Lohkon keskeisimmät tutkimusaiheet liittyvät innovaatioihin ja talouskasvuun. Aihetta tarkastellaan useista eri perspektiiveistä ja sekä teoreettisemmin – innovaatioperustaisen kasvuteorian mallein – että käytännönläheisemmin, yksittäisiä yrityksiä kuvaavia mikrotason aineistoja hyödyntäen.

TALOUSENNUSTE

Labore julkaisee kuluvan vuoden aikana talousennusteensa kahdesti, keväällä ja syksyllä. Kesällä ja vuoden lopulla julkistetaan lisäksi lyhyt ennusteen arviointi. Talousennuste hyödyntää kansantalouden tilinpidon mukaista ennustekehikkoa, Laboren omaa makrotaloustieteellistä mallia sekä joitakin yksinkertaisempia Laboressa kehitettyjä autoregressiivisiä malleja. Viime

vuosien tapaan ennustetyössä painotetaan kvantitatiivisen suhdanne-ennusteen ohella erillistekstejä, joissa tarkastellaan mm. työmarkkinoita ja julkistaloustiedettä.

Labore hakee uutta ennustepäällikköä viime vuonna ennustepäällikkönä työskennelleen **Sakari Lähdemäen** tilalle. Toistaiseksi ennustepäällikkönä toimii **Ilkka Kiema**. Ennusteryhmän muut jäsenet ovat **Paolo Fornaro**, **Anna Idström**, **Essi Lindberg**, **Mika Maliranta**, **Aila Mustonen**, **Milla Nyssölä** ja **Jani-Petteri Ollikainen**.

Vuonna 2023 ennusteen laadinnan välineistöä kehitetään makrotaloustieteellisen mallin osalta sekä lisäämällä kansantalouden tilinpidon mukaiseen ennustekehikoon malliperustaisia elementtejä. Mallien uudistamisesta vastaa **Ilkka Kiema**.

TOIMIALAENNUSTE

Laboren (entinen Palkansaajien tutkimuslaitos) vuosittaisen toimialaennusteen laa-

dinta keskeytyi vuonna 2016. Vuoden 2016 jälkeen laitos julkaisi teollisuuden ja yksityisten palvelujen aloja kattavasti tarkastelevan toimialaennusteen sijasta yksittäisiä toimialoja koskevia katsauksia. Toimialaennustetoiminta käynnistettiin uudelleen vuonna 2021, ja samalla ennusteen perustana oleva matemaattinen malli uudistettiin. Viime vuonna talousennusteen erillistekstejä laajennettiin.

Tänä vuonna Laboren toimialaennuste laaditaan viimevuotisessa uudistuneessa muodossaan. Toimialaennusteessa tarkastellaan kaupan, liike-elämän palveluiden, matkailu- ja ravintola-alan sekä teollisuuden ja rakentamisen aloja. Kuten viime vuonna, ennusteeseen sisällytetään aiheiltaan vaihtuvia erillistekstejä, joissa tarkastellaan laajemmin ja syvällisemmin ennustetta rahoittavien liittojen kannalta relevantteja erityiskysymyksiä.

Labore

TUOTTAVUUSLAUTAKUNTA

Valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva tuottavuuslautakunta seuraa Suomen talouden tuottavuutta ja kilpailukykyä. Se julkaisee niiden kehitystä kuvaavan raportin vuosittain. **Ilkka Kiema** edustaa Laborea tuottavuuslautakunnassa, ja myös johtaja **Mika Maliranta** kuuluu siihen. Vuonna 2023 tuottavuuslautakunnan raportti julkaistaan todennäköisesti aiempaan tapaan syksyllä. Raportin laadinnassa tutkimusohjaaja Kiemman työtehtävien yhdeksi osa-alueeksi on vakiintunut sopimuspalkkojen ja liukumien toimialoittainen seuranta.

YRITYSTEN TUOTTAVUUSEROT JA TUOTTAVUUDEN ETURINTAMA

Etlan ja Laboren yhteisen VN TEAS -hankkeen tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa tutkimustietoa siitä, minkälaisia toimenpiteitä tarvittaisiin tukemaan suomalaisten yritysten kehittymistä korkean tuottavuuden yrityksiä ja näin tukemaan Suomen talouden kasvua. Tavoitteen saavuttamiseksi hankkeessa tarkastellaan etenkin korkeimman tuottavuuden yrityksiä ja niitä muista yrityksistä erottavia tekijöitä. Hankkeen arvellaan valmistuvan kuluvan vuoden keväällä. Makrolohkon tutkijoista hankkeeseen osallistuvat **Ilkka Kiema** ja **Paolo Fornaro**.

TUOTTAVUUTTA EDISTÄVÄT POLITIIKKATOIMET JA YRITYSSEKTORIN DYNAMIIKKA

Tässä Etlan kanssa toteutetussa VN TEAS -hankkeessa selvitämme eri politiikkalohkojen toimien tuottavuusvaikutuksia. Esitämme analyysikehikon tuottavuuteen vaikuttaville politiikkatoimille ja tarkastelemme sen puitteissa toimenpiteiden vaikutuksia, synergioita, ongelmakohtia ja mahdollisia ristiriitaisuuksia aiemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Lisäksi tarkastelemme kolmen tulevaisuusnäkökulman – digitalisaation edistämisen, kasvihuoneilmiön torjunnan sekä maahanmuuttopolitiikan – tuottavuusvaikutuksia.

Ilkka Kiema jatkaa tutkimustaan, jossa identifoidaan kuluvalle hallituskaudella tuotettujen politiikka-asiakirjojen tuottavuuteen vaikuttavia toimenpiteitä ja nostetaan esiin niiden keskeisiä ongelmakohtia, sekä arvioidaan niissä esitettyjä toimia tutkimuskirjallisuuden pohjalta. **Paolo Fornaro** tarkastelee maahanmuuton vaikutuksia tuottavuuteen ja erityisesti maahanmuuttajien perustamien yritysten tuottavuusvaikutuksia. Aihetta tarkastellaan mm. yritystason tuottavuushajotelmia hyödyntäen.

KESTÄVÄ KASVU

VTT:n ja Laboren yhdessä toteuttamassa ja Business Finlandin rahoittamassa hankkeessa "Foresight on Sustainable Growth" tutkitaan kestävästä kasvusta kiinnittäen huomiota niihin ongelmiin, joita kestävyden vaatimus aiheuttaa perinteiselle talouskasvun teorialle. Hankkeessa tarkastellaan vihreän siirtymän edellyttämää laatuun perustuvan talouskasvun erottamista puhtaasti määrällisestä tuotannon kasvusta, kestävään tuotantoon siirtymisen "tarjontapuolta" eli yritysten roolia kestävässä tuotannossa sekä kestävään tuotantoon siirtymistä erityisesti Suomessa.

Makrolohkon rooli hankkeessa on kahdenlainen. **Ilkka Kiema** tarkastelee vihreään siirtymään kytkeytyviä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden ongelmia. **Eljas Aalto**, joka valmistelee energiamarkkinoita innovaatioperustaisen kasvuteorian perspektiivistä tarkastelevaa väitöskirjaansa Turun Yliopistolla, tutkii hankkeessa mm. uusiutuvan energian tuotantotukien vaikutusta hiili-dioksidipäästöihin.

ILKKA KIEMA
tutkimusohjaaja

Labore

Viestintä ja tukipalvelut

Jatkamme vuonna 2023 perustyötämme Laboressa tehtävän talous- ja tutkimusviestinnän parissa. Vahvistamme laitoksen brändiä ja tunnettuutta viestimällä aikaisempaa ennakoivemmin laitoksella valmistumassa olevasta tutkimuksesta. Nostamme tutkimuksen vaikuttavuutta tarjoamalla jo olemassa olevaa tutkimusnäyttöä ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä toimituksien että sosiaalisen median kautta. Kasvatamme näkyvyyttämme ylläpitämällä vanhoja ja rakentamalla uusia verkostoja. Tarjoamme erityisesti uusia ja nuoria asiantuntijoitamme aktiivisesti mediassa käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tuemme edelleen koko henkilöstön viestintävalmiuksia tehdä itse vaikuttavaa asiantuntijaviestintää. Järjestämme alumnitapaamisen, jossa kutsuvieraina ovat Laboren entiset työntekijät.

TUTKIJAN SANA PAINAA

Laboressa työskentelee keskimäärin 27 henkilöä, joista valtaosa on taloustieteen tohtoreita. Eräs tärkeimmistä tavoitteistamme onkin asiantuntijoidemme tukeminen yhteiskunnallisessa tutkimusviestinnässä. Tänä vuonna

na valmennamme henkilöstöämme kirjoitustussa viestinnässä. Kun kommunikoidaan politiikkarelevanttia tutkimusta eteenpäin, on huomioitava erityisesti tutkimuslaitoksen useat kohderyhmät. Suurelle yleisölle viestittäessä oman tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten kiteyttäminen erottuvaksi viestiksi

asiapitoisuudesta tinkimättä on taito, jossa haluamme tutkimuslaitoksena kehittyä edelleen.

TAPAHTUMAT JA UUDET AVAUKSET

Nykyaikana käydään hurjaa taistoa siitä, kenen viesti tavoittaa oikean median ja sitä kautta suuren yleisön ja päättäjät. Tutkimuslaitoksen luonnollisena intressinä on puolustaa korkeatasoisen ja riippumattoman tieteen asemaa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja erityisesti poliittisessa päätöksenteossa. Haluamme tehdä hyvää viestintäyhteistyötä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa ja etsimme aktiivisesti uusia tapoja viestiä ja mitata onnistumistamme.

Järjestämme kesän alussa myös Laboren alumnitapaamisen, jossa kutsuvieraina on tutkimuslaitoksemme entiset työntekijät. Muutoin järjestämme erilaisia tapahtumia tutkimusten julkaisujen yhteydessä ja pyrimme niiden avulla saavuttamaan tutkimukselle mahdollisimman laajan ja sopivan yleisön.

HAASTEENA TIEDON VISUALISOINTI

Panostamme visualisointiin ja yleistajuistamiseen. Etsimme keinoja saattaa viestimme kuuluville sekä visualisoinnin ja mahdollisuuksien mukaan myös animaatioin ja audiovisuaalisin keinoin.

KEHITTYVÄ ORGANISAATIOViestintä

Korona-aika toi etätyön pysyväksi osaksi työkuultuuriamme eli olemme kolmen vuoden ajan tehneet työtä hybridimallilla. Eri-tyisesti uusien työntekijöiden kohdalla on tärkeää panostaa työyhteisöön kiinnittymiseen. Jatkamme viestinnässä henkilöstön tukemista yhteisten, jatkuvasti uudistuvien viestintävälineiden ja -käytäntöjen omaksumisessa. Päivitämme sisäisen viestinnän järjestelmiämme ja pyrimme tuomaan tärkeät tiedot nykyistä helpommin koko henkilöstön saataville. Vaikka olemme ottaneet menneinä vuosina edistysaskelia työyhteisömme kehittämisessä uudessa tilanteessa, on kehitystyötä jatkettava systemaattisesti eteenpäin vastakin. Työyhteisön arvojen ja toimintaperiaatteiden sisäistäminen on jatkuvaa vuorovaikutusta, jonka eteen teemme määrätietoista työtä.

ESSI LINDBERG
viestintäpäällikkö

Kuva: Herbert Aust, Pixabay

Talous & Yhteiskunta -lehti

Talous & Yhteiskunta -lehti (T&Y) lähtee vuoteen 2023 uudella toimituksella, ja myös toimitusprosessia on tarkoitus miettiä osittain uusiksi. Pyrimme sitomaan lehden, Laboren uutiskirjeen ja M&A-podcastin aiempaa tiiviimmin yhteen ja hakemaan tätä kautta kaikille uusia yleisöjä ja myös hyödyntämään kunkin välineen sisältöjä eri tavoilla eri kanavissa. Alamme myös jakaa lehden juttuja entistä enemmän ja entistä suunnitelmallisemmin Laboren sosiaalisen median tilien kautta.

Lehti uudistui loppuvuonna 2021, ja alkavan vuoden aikana on määrä tarkastella, miten uusi konsepti on toiminut: mikä toimii, mitä voitaisiin tehdä vielä paremmin? Lehden perusidea on kuitenkin ennallaan. Se tarjoaa harkittuja ja moniäänisiä puheenvuoroja taloudesta ja yhteiskunnasta. Laadun takeena on alan parhaiden tutkijoiden tuottama tutkittu tieto sekä journalistinen editointiprosessi. Niiden ansiosta lehti palvelee sekä asiantuntijoita että suurta yleisöä.

T&Y ilmestyy vuonna 2023 neljä kertaa. Numeroiden teemoiksi on valittu koulutuksen taloustiede, hyvinvointivaltion taloudelliset perustukset, heterodoksinen taloustiede sekä kulttuurin taloustiede.

TUOMO TAMMINEN
T&Y-lehden tuottaja

Kuva: Elias Erhasin, Pixabay

M&A-podcast

Mika Malirannan ja Matti Apusen talouspoliittisten podcastien sarja on jatkanut kulkuaan jo vuodesta 2017: ensiksi nimellä SPAM, sitten A/M, ja nyt Laboren kotipesässä vuodesta 2021 alkaen nimellä M&A. Ohjelmassa vierailee eturivin ekonomisteja, joiden kanssa käsitellään taloustieteen löydöksiä ja huippuhetkiä. Podcast on tarkoitettu kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita taloustieteen vaikutuksista lähiympäristöönsä. Se on ilmestynyt joka kolmas perjantai ja on ladattavissa useimmista suoratoistakanavista ja Laboren nettisivuilta. Sarjan suosio on ollut koko ajan vahvassa kasvussa.

Tähän kevääseen saakka M&A:ta on rahoitettu Väinö Tannerin säätiön myöntämällä "startup"-rahoituksella. Tämän alkukiihdytyksen jälkeen on aika rakentaa podcastille pysyvämpi rahoituspohja. Sen avulla M&A voi jatkaa taloustieteen tutki-

musten selkosanoitusta sekä talouspoliittista debattia entiseen tyyliin: tosissaan faktojen pohjalta mutta ei aina täysin vakavana. Vuoden aikana selvitetään ja kokeillaan uusia rahoitusmalleja. Samalla

M&A integroidaan entistä tiiviimmin yhteen T&Y-lehden ja Laboren viestinnän kanssa.

MIKA MALIRANTA
johtaja

Labore

